

KURIER LITEWSKI

w WILNIE DNIA 20. Czerwca V. S. ROKU 1806.

R O S S Y A.

S. PETESBURG VS. 12 Czerwca. Podpółkownik Szulc został komendantem w Archangelsku. Należący do edukacyi WW. XX. Mikołaja i Michała Baron Du Puget otrzymał rangę Konsyliarza stanu.

Ukazem d. 12 Grudnia r. 1802 J. J. M. na utrzymanie Derptskiego Uniwersytetu przeznaczył z dóbr skarbowych 240 haków Inflantskich w arędzie będących, rozkazując za każdy weszły w dzierżawę Uniwersytetu płać 500 rubli z summy onemu płaconey. Teraz Ministerium oświecenia powszechnego przełożyło, że gdy niektóre haki po upłynieniu terminów arędownych weszły w dzierżawę Uniwersytetu, po wezwaniu na nowe kontrakta nie zdarzyli się arędarze, którzyby za każdy hak płać chcieli pomienione rubli 500. Zatem rząd Uniwersytetu był przymuszony owe haki niższą ceną wypuszczać; a ponosząc znaczną stratę, obawia się ażeby ta większa nie była w późniejszym czasie. Więc Ministerium oświecenia przełożyło, iż lepiej byłoby dawać sumę na utrzymanie Uniwersytetu przeznaczoną, a haki owe wziąć na skarb. Do czego skłania ta jeszcze uwaga, iż osoby składające zgromadzenie Uniwersytetu nie są przyzwyczajone do gopodarstwa wiejskiego, którym bawiąc się zostałyby odrywane od dawania nauk. Z tych przyczyn J. J. M. odmieniając dochód z haków nadanych Uniwersytetowi Derptskiemu, rozkazuje na zawsze na utrzymanie onego płać corocznie ze skarbu sumę etatową 120 t. rubli, nadto 6 t. rubli przydatkowych na wydatek komissyi szkolney; wszystkie zaś haki nadane temuż Uniwersytetowi po upłynieniu terminów arędownych, wziąć na skarb, ażeby ten puszczając one w dzierżawę z publicznego targu, mógł odzyskiwać sumę Uniwersytetowi opłacaną.

Kapitan Kruzenstern pisał z portu Pietro Pawłowskiego do Akademika Szuberta d. 8 Czerwca r. 1805. Podróż naszą do Japonii, powiada, zakończyliśmy pomyslnie. D. 5 tu stanęliśmy na kotwicy. Wyszliśmy pod żagle z Kamczatki d. 7 Września r. 1804. Spóźniona pora kazała myśleć o tém naybardziej, ażebym posłał iak nayprędzey stawił w Nangasaki. Jednakże w tej podróży przejrzałem stronę, w której według mapp kilku są wyspy znaiome pod imieniem wysp 1662 i 1714 r. Zwróciłem żagle prosto ku tej krainie, i nic nie znalazłszy, postrzegam nakoniec brzegi Japońskie. Nawałność wielka i burza natężona oddaliła od nich statki nasze; lecz gdy ucichła, zbliżamy się powtórnie. Gdyśmy byli niedaleko lądu, podniósł się straszliwy Tifon. Cud ieden tylko mógł nas wybawić, to jest niespodziewana wiatru zmiana, która też nastąpiła. Zguba nasza nieuchronną byłaby, gdyby nawałność z tylko godziny jeszcze dłużej trwała. Po burzy następuje śliczna pogoda, która pozwoliła nam przejrzeć południowo wschodni brzeg Japonii.

Płyneliśmy odnogą Wan Diemeńską, która na mappach Angielskich i Francuzkich bardzo rozmaicie jest wyobrażona. Znalazłem, iż iedne i drugie są nierzetelne, więc tę część Japonii zrysowaliśmy naydokładniej; mierząc do t. kątów. W odnodze Van Diemeńskiej znaleźliśmy 5 wysp; trudno sobie wyobrazić, iak dawne mappy tych krain są niedokładne. Odkryliśmy nadto wiele wysp nowych, mieysc niebezpiecznych, skał pod wodą ukrytych, które wszystkie, iakotoż wyspy Gotskie ku zachodowi położone naznaczyliśmy z naywiększą dokładnością. Kray Goto ze wszystkich Japońskich naybardziej ku południo zachodowi pomknięty, równie dobrze od nas jest naznaczony. D. 8 Pazdziernika rzuciliśmy kotwicę w Nangasaki, gdzieśmy przebywali do d. 18 kwie-

tnia r. 1805. Przez te 7 miesięcy używałem zupełney spokojności; czas ten nie upłynął dla nas bez korzyści. Powiniennem krótko donieść o zabawach moich.

Naprzód zmierzaliśmy z P. Gornerem długość Nangasaki 230 grad. na zachod Greenwich, szerokość 32 grad. 44 min. 50 sek. Na innych kartach długość jest położona 228 grad. 42 min. Hollendrzy nic nie zrobili na poprawienie tych omyłek. Zegary nasze podróż dobrze wytrzymywały; po żegludze tak dalekiej niektóre z nich na 1 minutę chybiały. Przez cały czas bawienia się naszego czyniłem postrzeżenia meteorologiczne, które przeszedł, gdy przepisane będą. Miesiące Pazdziernik, Listopad, Grudzień były bardzo piękne, pogoda trwała, burzy żadney. W styczniu zaczęła się zima; wiatry czasem silne. Termometr często zniżał się do punktu zmarznięcia; czasem śnieg padał; tego iednak bardzo mało widzieliśmy. W Marcu zaczęły powiewać wiatry południowe, lecz północny przemagał; czas pochmurny, burze częste. D. 26 Marca powstała mocna nawałność. Chociaż port wewnętrzny jest zupełnie bezpieczny, iednak musieliśmy rzucić kotwicę trzecią. Barometrum, Termometr, Higrometr, odmiany wiatru, 6 razy na dzień uważałem. Nie będąc bez pożyteczne uwagi nasze nad podnoszeniem i opadaniem morza, które pod okiem moim regularnie zapisywał Szturman Społochow. W 6 tygodniach ostatnich pracowałem codziennie od godziny 8 do południa. Morze podniosło się naywyżey d. 2 kwietnia na 11 stop, 5 calow; naymniej d. 5 Marca na 1 stopę 2 cale. Na nowiu Xiężyca i na pełni podnosi się tu morze naymniej; naywięcey w ostatniej kwadrze.

Japończykowie pomagali nam usilnie w zmierzeniu portu Nangasaki. Droga nasza do wnętrzney części onego trwała 3 miesiące; w tej podróży zastanowiliśmy się 5 razy, co nie było bez korzyści. Porucznik Lewenstern zrobił rysunek piękny wszystkich statków, któreśmy tu widzieli, z ich flagami i ozdobami, które są wielorakie. Baron Billingshausen zrobił wiele modeli Japońskich łodzi, i Chińskiew Jonki. Tilesius mnóstwo zrysował ptaków, ryb, morskich roślin. Langsdorf nabył część znaczną tychże ryb i ptaków. Z Kamczatki pisząc doniosłem o zamiarze moim zrobienia mappy Oceanu wielkiego, do której od kilku lat przygotowania czyniłem. Odnowiła się ta myśl w Nangasaki, gdzie używałem swobodney chwili i pokoju. Teraz chcę dzieło napisać o wielkim czyli południowym Oceanie. Zaczynam historią, kiedy odkryta która wyspa, co się na każdej znajduje, i nie opuszczę wspomnieć, co być może pożytecznem dla żeglarza; opisanie brzegów, portów, odnog, przestrogi o wchodzeniu do nich i wyjściu, pęd wody, szerokość i długość każdej przystani obszernie będzie wyrażona. Nic zaś nie położę bez słusznych przyczyn, dowodów, i usprawiedliwienia opinii moiej.

W Japonii bawiąc opisałem następujące wyspy: straszny Archipelag, wyspy Towarzyskie, przyjacielskie, Washingtona, Mendozy, nową Caledonią, Cyklady Bougainville, Hebridy, S. Cruz, Mandane. Przed powrotem do Europy, i pozyskaniem potrzebney spokojności, nie mogę sobie podchlebiać, ażebym dzieło dokończył. Drugie dzieło które w Japonii zacząłem, jest dochodzenie o krainach odkrytych przez Hollenderskiego żeglarza Tismana; które chociaż jeszcze nie zupełne odsyłam WP. Napisałem dwie uwagi o odnodze Endeawurskiej, i odkryciach Hiszpańskich w r. 1772 i 1773. Takie były moje zabawki Geograficzne; zatrudniałem się też Astronomią, uważając zaćmienia słońca, &c.

Skorośmy odebrali wiadomość z Jeddo o naszej odprawie, gotowaliśmy się do żeglugi we dnie i w nocy.

D. 17 kwietnia poseł nasz przybył na okręt; tegoż d. Japończykowie odemnie uproszeni, ciągneli statki nasze prawie na otwarte morze. Nie zważając na znaki zapowiadające burzę, która rzeczywiście prędko nastąpiła; d. 18 rano podniosłem kotwicę, i wyszedłem na morze. Trzeba było koniecznie korzystać z pięknej pory roku, dla zwiedzenia brzegów Japonii. Oświadczyłem więc, iż płynę między Coreą i Japonią. Japończykowie i Hollendrzy starali się nas odprowadzić od tego przedsięwzięcia, ponieważ wielkie okręta iść nie mogą przez odnogę Sangarską. Lecz gdy na te przestrogi nie zważałem, Japończykowie przestrzegli pismem, ażebym się nie zbliżał do ich brzegów; ustnie zaś obiecali, że gdyby nas burza przymusiła kotwicę u tegoż rzucić brzegu, będziemy dobrze przyjęci.

Zachodni brzeg Matmaiu, wschodni Sagalinu chciałem zmierzyć, lecz tak wiele znalazłem przeszkód, że już chciałem opuścić pożyteczne przedsięwzięcie. Ucieszyłem się niezmiernie, gdy pośle zalecił imieniem Monarchy, iż wola jego jest, ażebym wschodni brzeg Sagalinu zmierzył. Silna burza w godzin kilka po odbiciu od brzegów zaczęła, i czas niepogodny przeszkadzał obejrzeć wyspy Gotskie. Nie mógłbym odważyć się na okrążenie onych, gdybym w drodze do Japonii nie naznaczył wysp blisko leżących. Ufając przeto mappie mojej, płynęłem między Goto i małymi wysepkami kamienistemi. Dwa dni straciliśmy na przejazd między Japonią i wyspą Tsus. Wyspę tu przezemnie odkrytą nazwałem od imienia Kapitana Kolneta, że pierwszy był w tych stronach. Długość wyspy Tsus na mappie La Peyrousa znalazłem chybiła 50 min. Ponieważ na początku Czerwca trzeba nam było powrócić do Kamczatki; ledwie przeto naznaczyć mogliśmy kilka punktów Japonii; lecz i te przedłużają znacznie brzegi kraiu; tak nierzetelne były dawne mappy.

Zwiedzenie dokładne odnogi Sangarskiej zdało mi się bardzo ważne; na mappie Arrowsmitha ma ona 100 mil szerokości. Po długim szukaniu, w czasie którego znaleźliśmy piękne zatoki na żadnych mappach nie położone, uyrzeliśmy ową odnogę. Odległość dwóch przygórków leżących przy wejściu z zachodniej strony, to jest Sangara w Japonii, i Matsumai, który nazwałem od okrętu mojego przygórkiem Nadziei, nie większa jest nad mil 9. Sangara leży pod 41 grad 17 min. szer. 219 grad 51 min. dług. Zachodniego brzegu Matsumai nie obiechał dotąd żaden Europejski żeglarz. Nie opuściłem tu żadnego punktu; płynęliśmy w małej odległości, póki okręta nie weszły w odnogę La Peyrouse, Wysoka góra, Pic de Langle, którą La Peyrouse widział w Matsumai, leży na wyspie nazwanej od kraiowców Riszeri; płynęliśmy między tą wyspą i Matsumai. W odnodze La Peyrouse u północnego końca Matsumai stanęliśmy na kotwicy, i przez 2 d. siedłem do zatoki de Aniva. Chociaż dawniej Hellendrzy byli w tych stronach, chciałem iednak one zwiedzić. Rzucam kotwicę w Aniva, i znajduję błąd 43 min. ku północy. Ztąd poszliśmy do zatoki Patience. U zachodniego brzegu znalazłem otwór obszerny, który przejrzeć kazano Porucznikowi Gołowaczew; zrysował cały. W Patience znalazłem omyłkę 34 min. na południe. U przygórka Patience widzieliśmy wiele kamieni pod wodą ukrytych.

Ztąd grube lody pędziły nas na wschód i południe; więc umyśliłem płynąć do Kamczatki, a wysadziwszy na ląd posła chcącego iechać do Petersburga, nazad powracać. Drogę zaś kierowałem, ażebym przerznąć mógł wyspy Kurilskie z niewiadomej dotąd strony. Ledwie przybyłem w stronę tych wysp wschodnią, wiatr silny zagwał nas między skały podwodne, których na żadnej mappie nie naznaczono; Pęd wody nie dozwalał płynąć, musiałem iść na Sagalińskie morze. Wkrótce iednak za zmianą wiatru, idę do wysp Paruluszir i Onokotan, między którymi płynąć dla burzy nie mogąc, musiałem zbliżyć się do Charamekutlu. Tym sposobem nakoniec trafiamy do Pietropawłowskiego portu. Tu znajdujemy okręt Amerykańskiej kompanii pod Porucznikiem Maszin. Porucznicy Chakustow i Dawidow byli na tym statku, mający wziąć w Radiak komendę nad 2 okrętami nowo tamże zbudowanemi. Na owym okręcie Kammerher Rezanow Poseł wyjechał do Radiak. Mappy wielu wysp i brzegów któreśmy zrysowali, ozdobił Tilesius prospektami wiernie zrobionemi, które dla żeglarzów są bardzo pożyteczne i potrzebne.

WIEDEN 18 Czerwca. Kanonik W. Waradinu w Węgrzech Puskoki za życia swego uczynił wiele funduszków pożytecznych, na inne umierając znaczne summy zostawił; ostatnią wolę przyjaciela dopełnił X. Leitschak, i pomienione legacye szpitalom i szkołom oddał; między innemi jest wieczny kapitał na fizyczne doświadczenia w Akademii Waradińskiej, drugi w nadgodę dla uczniów celujących w nauce. Monarcha fundusz potwierdził, myśl fundatora uwielbił.

Nie mamy jeszcze wiadomości o wyściu pod żagle z Triestu eskadry, na której Lepine miał zaprowadzić G. Bellegarde z 6 batalionami do Albanii. W Dalmacyi nie ma przy sobie Molitor nad 15 t. żołnierza; liczniejszą dywizyę G. Marmont w Jstryi. Ci wodzowie czekają jeszcze z Niemiec obiecanego posiłku w 45 t. Tymczasem utwierdzać kazali wszystkie porty i miejsca nadmorskie, widząc nieprzyjazną flotę w potęgę wielkiej krążącej po Adryatyckiej odnodze, która d. 20 Maia szturmem zdobyć miała wyspę Lessina, i z t. Francuzów zabrała w niewolę. Molitor całą siłę zgromadza pod Spalatro; nawet stojących w Zara 3 t. ludu, d. 24 Maia do siebie przywołał; innym półkom rozkazując do owego miasta wkroczyć na załogę.

D. 27 Maia G. Lauriston wkroczył do Raguzy, stolicę i wszystkie RP. dzierżawy osadził, wydawszy do obywatelów krótką odezwę, w której oświadcza, że gdy rząd nie zachował ścisłej obojętności, wojsko Francuzkie dla bezpieczeństwa własnego port osadza, w którym zostanie, dopóki nieprzyjaciele w tych stronach bawić zechcą. Przrzeka rząd terazniejszy zachować na stopniu dzisiejszym, poważać prawa kraiowe, religią, własności, zwyczaje, swobody mieszkańców; i to sprawić, ażeby wojsk Napoleona przebywanie Raguzanom nie było uciążliwe. Podobnym sposobem inne dywizye Francuzkie osadzić miały Sinigaglia, Fano, Pesaro, inne miasta państw Kościelnych; zda się że to uczyniono nie tylko dla ubezpieczenia się od przewidzianej napaści, ale też dla zamknięcia portów Adryatyckich Anglikom, ażeby handel narodu tego we Włoszech i naszych stronach upadał.

Niedawno jeszcze obiecywano, że twierdza Braunau i powiat Innviertel przywrócone być miały domowi Austriackiemu. Podziś dzień to się nie ziściło. Francuzki garnizon nie czyni jeszcze żadnej gotowości do wyciągnięcia z krajów naszych, ani nawet rozkazu nie odebrał, ażeby do Bawaryi przechodził. Jeńców naszych powrotu czekamy także. Wielu ich tysiącom, które od dawnego czasu zprrowadzone do Cyrkułu Szwabskiego z lewej strony Renu, kilkakroć ruszone, i cofnięte, raz jeszcze zatrzymać się w pośpiechu, i z prawej strony rzeki Jller do kraiu Wurtembergskiego odejść kazano. Berthier bawi w Munich. GG. dywizjami kommanderujący stoją w dawnych stanowiskach; o marszu blizkim do Cyrkułów północnych wątpliwe były odgłosy. W Trieste dziś niema żadnego żołnierza obcego; gdy niedawno Francuzi przez miasto ciągnąć chcieli do Dalmacyi, powstała nieiaka troskliwość w mieście; archiwa, kassy, bogatsze sprzęty wgląd kraiu chciano uprowadzać; lecz wkrótce spokojność powróciła.

Adair nowy poseł Brytanii W. przybył do naszej stolicy. Kommissya z kilku Ministrów stanu złożona gotuje projekt mający dać postać nową skarbowym interesom Austriackiej Monarchii. Rzeczą idzie: 1 o zmianę cyrkulujących dziś papierów na nowe z ubytkiem pierwszych 25 procentami; 2 o nowy podatek 10 procentów na grunta i kapitały; 3 o inną daninę od rzeczy służących do zbytku, od których nic dotąd nie płacono. Tym sposobem spodziewa się kommissya zgromadzić najmniej 600 mill. złot. ryńs. w papierach, i z cyrkulacji one wyjąć, z niemałym zyskiem dla skarbu i obywatelów, którzy na papierach dzisiejszych, zmieniając one na gotowiznę, kilkadziesiąt procentów tracić zwykli; nowe zaś papiery, które pierwszych miejsc zastąpią, w równej z gotowym groszem cenie mają być przyjmowane.

Rapporta przysłane z Semlina doniosły, że Serwianie szturmować Belgrad nie przestali do d. 7; żadna iednak strona korzyści widzialnej nie odniosła; miasto cier-

pi wiele w zburzonych i spalonych domach. Naczelnik Czerny sam idąc do głównego obozu, namiestników zostawił na granicy Bośni, ażeby uważali obróty Tureckie. Bośniacy w znacznej liczbie uderzywszy na Chrześcian, zwyciężyć mieli; szczegóły tego zdarzenia niewiadome. Z drugiej strony od wschodu pokazywać się zaczęły na granicach Bułgarii dywizye Ottomanów; rzecz wątpliwa, czyli ta jest straż przednia spodziewanego Jussufa, czyli też inni Baszowie z różnych prowincyi nadciągają, którym uzbroić się kazano na zgaszenie rokoszu. W Constantynopolu Reis Effendi zagranicznym posłom odpowiedział, że ich uwagi względem wolnego handlu w krajach Tureckich, i przywilejów niektórym osobom dotąd służących, nie mogą być przyjęte, jako przeciwne porządkowi i zasadom nowo położonym.

Sprawa Margrabiego Ghislieri już ukończona; zapadły wyrok ma być umiarkowany. Obywatele miasta Lintz deputatów przysłali do Cesarza, prosząc ażeby na wzór Wiedeńczyków mogli formować porządną, umundurowaną, i ćwiczoną milicję, któraby oyczyznę w potrzebie zastępowała. Proźby mile wysłuchał Monarcha. Serwianie u rzemieślników Styryjskich ugodzili niedawno odlanie 30 armat; mogły być wygotowane w krótkim czasie, lecz rząd nasz na to nie pozwolił, przez wzgląd na przyjaźń z państwem Tureckiem kwitnącą. O podróży Franciszka z Arcy X. Karola do różnych prowincyi mówić przestano. Jnni Arcy XX. Józef, Antoni, Jan, Maksymilian, zwiedzają teraz granice, i bawią się wojska ćwiczeniem. Buntownik Turecki Kadri, który długo niszczył Romelię, otrzymał niedawno znaczny urząd u Porty, i wielką sumę na oporządzenie swoich towarzyszy; mając być użytym podobno przeciwko Serwianom.

B R Y T A N N I A W.

LONDYN 24 Czerwca. Sprawa Lorda Melvilla, która naród Angielski i postronne tak długo zastanawiała, już się skończyła. D. wczorayszego zgromadzili się Parowie do sali Westmunsterskiej na posiedzenie ostatnie, które odprawić mieli w Sędziów najwyższych postaci. Kanclerz Erskine doniósł, że po wysłuchanych oskarżeniu i usprawiedliwieniu, produktach i replikach, dowodach i odwodach, po przesłuchaniu z obu stron świadków, Parowie rzecz do brze poznawszy, stanowiąc mają, czyli były Podskarbi jest winny lub nie. Czytał zatem z porządku wiadome owe kilkanaście artykułów, które imieniem izby niższej Reprezentant Whitbread podał, zawierając w nich wszelkie przestępstwa Melvilla, zapytując się coby o każdym w szczególności rozumiano. Odpowiedź krótka w iednym słowie: winien lub nie winien. Gdy Kanclerz przebiegł wszystkie artykuły, pokazała się zawsze większość głosów za niewinnością oskarżonego. Najmłodszy z Parów pierwszy dawał zdanie; i tak w górę postępując, kończyła się kolej na X. d'Yorck, ponieważ najstarszy z Parów X. Gallii następca tronu nie był obecny. Naostatek Erskine mowę obróciwszy do przytomnego Melvilla oświadczył, że ze wszystkich zarzutów odchodzi uprawiedliwiony. Zatem Parowie dokończywszy urząd sędziowski, powrócili na zwykłe miejsce obrad swoich.

Fregata Volontaire Francuzom zabrana w Przygórku dobrej nadziei, do Weymouth zawinęła. Na tym statku powrócił do oyczyzny G. Ferguson z kilku Officyerami i doniósł, że w osadzie Batawskiej do d. wyjazdu swojego nie widzieli spodziewanych nieprzyjaciół; lecz d. 10 Maia spotkali na morzu korwetę Portugalską z Brazylii płynącą, której Kapitan powiadał, iż H. Buonaparte z eskadrą Francuską rzeczywiście był w porcie Salvador, gdzie zabawiwszy 5 tygodni, miał odpłynąć do Indyi zachodniej; na wszystkich zaś okrętach Francuskich było wiele chorego ludu. Z fregatą powróciło wiele statków przewozowych i kupieckich. Tegoż czasu zawinęła do Plymouth eskadra złożona z 7 okrętów kompanii wschodnio Indyjskiej, i z które się bawiły połowem wielorybów na morzu południowem; wszystkie opuściły wyspę S. Helene d. 12 kwietnia, gdzie o żadnej potęgze nieprzyjacielskiej do d. owego nie słyszano.

G. Ferguson aniteż drudzy żeglarze wiadomości żadnej nie przynieśli o wielu innych eskadrach Francuskich, które być mają tak dawno na morzu. Jeżeli powieść Kapitana Portugalskiego prawdziwa, być może, iż jak Duckworth znalazł w S. Domingo Adm. Lessaigue

i zwyciężył, tak Warren niedawno wysłany znajdzie i pokona H. Buonaparte w Indyi zachodniej. Gdy zaś nieprzyjaciół w te strony obrócił kroki swoje; nie mamy przyczyny lękać się o Przygórek dobrej nadziei, osady Indyjskie, floty Chińskie i Bengalskie; rozdwojona potęga Francuzów nic nie sprawi; Angielscy zaś wodzowie bez trudności ziomków od wszelkiej szkody zasłonią; mniej nawet im potrzebne będą posiłki z Adm. Strachan wysłane niedawno, które w okolicznościach dzisiejszych będą użyte do podbicia wyspy Francuskiej i miasta Batawii.

O skutkach wyprawy przedsięwziętej od G. Miranda wkrótce czekamy doniesień ważniejszych. Potęga jego ma być liczniejsza, niż dotąd rozumiano; byłaby nierównie większa, gdyby lepiej zachował z przyjaciółmi tajemnicę, i nie dał przyczyny, zbyt głośno pracując, Hiszpanom i Francuzom do narzekania na rząd Amerykański, że w portach swoich dopuszcza gotować wyprawę przeciw osadom narodu zprzymierzonego. Przykład moźnych w New Yorck obywatelów Smitha i Ogdena stał się zaraźliwym; wielu innych gotowało się wspierać usiłowania Mirandy, rozumiejąc że rzecz uczynią Prezydentowi Jefferson przypodobaną. Cokolwiek było, to pewna, iż nie zachowany sekret zaszkodził wyprawie; rząd Hiszpański o niey przestrzeżony, zalecił Gubernatorom prowincyi Carracas i okolicznym, ażeby wojsko i milicję zgromadzili; bo nawet widział, że tu miał lądować Miranda. Kray ten dzieli się na Venezuela, Maracaibo, Cumana, Gwianę, i wyspę S. Małgorzaty; ludność onego w r. 1805 przenosiła dusz 800 t. W tych stronach jest wiele narodów Hiszpanom niepodległych i nieprzyjaznych; tam wódz wyprawy zwołał na walną radę deputatów z prowincyi odleglejszych. Na chorągwiach położył znamiona dawnych Peruńczyków i Meksykanów, ażeby tym widokiem bardziej lud zapalił. Pieniędzy ma bardzo wiele.

D. 10 Fox w izbie niższej miał długą mowę dowodząc, że handel Murzyński obrażający ludzkość, i sprawiedliwość, zdrowey polityce przeciwny, powinien być zupełnie zakazany. Przeciwni się takiemu wnioskowi Lord Castlereagh i G. Gascoyne, wspierał Petty; naostatek propozycją Ministra pochwalono większością głosów 114 przeciw 15. Kupcy na brzegach Gwinejskich handlujący, dziś mniej niż przedtem żałować powinni, że im będzie zamknięte źródło dostatków, dobrze widząc, iż w r. teraźn. utracili część wielką okrętów, które zabrał nieprzyjaciół, kupionych niewolników, którzy dostali się Francuzom, i towarów na handel do Afryki przesłanych. Musieliby na r. przyszły nowe temu celowi poświęcać kapitały, które pożyteczniey obrócić mogą. Wczora jeszcze roztrząsała izba niższa projekt Windhama względem obrony lądowej Królestwa, punkt mianowicie ważny o skróceniu lat do służby zamierzonych żołnierzy; na które naostatek zezwolono większością głosów 94 przeciw 34.

Stoiące dotąd półki legionu Hannowerskiego na brzegach Angielskich do Irlandyi przeniesiono, skąd podobno wkrótce pójdą do morza śródziemnego. Przeznaczeni na posiłek Królowi z Sycylii GG. Moore, Fraser, Sherbrook wypłynęli z Portsmouth do Messiny, pod strażą eskadry Adm. Purvis, która flotę przewozową z lądowym żołnierzem przeprowadzać będzie. Jak wielki wzrost biorą rękodzieła Angielskie, naybardziej sukienne, dowodzi iarmark tegoroczny w mieście Pontfract w Hrabstwie Yorck. Tu przedano sukna szerokiego sztuk 300 t. wązkiego 166 t. pierwsze miały Angielskich łokci, verges, 10 mill. 100 t. drugie 6 mill, 200 t. W r. 1805 pierwszych było mniej million 300 t. drugich 800 t. Wzbrojownitutejszey naydoświadczeńsi Officyerowie artylleryi doświadczają teraz bardzo pilnie działa nowo zrobionego przez iednego z liczby swojej; wielkie rzeczy powiadają o tym wynalazku; armata ma być bez porównania doskonalsza nad wszystkie, dotąd znane; jest lżeysza, do użytku wygodniejsza, mniej prochu potrzebuje, daley sięga, mocniej biie nad przeszłe. Słychać, że Lord Hovick Prezydent Admiralicji ma być zaproszony na dostojność Wielkorządcy osad Indyjskich.

F R A N C Y A.

PARYŻ 15 Czerwca. Minister morski Decrès ogło-

sił rapport Kapitana L' Hermite. Wysłany z portu Orient z okrętem lin. Regulus od 84 arm. 3 fregatami, i korwetą w zimowej porze, ażeby szkodził handlowi Angielskiemu, trafia do brzegów Afryki zachodniej, i do d. 3 kwietnia bierze 21 okrętów bawiących się w Gwinei handlem Murzyńskim. Tych statków ładunek wynosił ogółem beczek 4 t. dział na nich znaleziono 229. Anglików 518. Murzynów kupionych, którzy do Indyi zachodniej zaprowadzeni być mieli, 1134; niektóre okręta sprzedał L' Hermite, 3 uzbroił i do swojej eskadry przyłączył, inne zniszczył, sam na wyprawie stracił 15 ludzi, chorych miał 14. Dalsze przedsięwzięcia jego niewiadome; chciał jeszcze przebiec niektóre brzegi, ażeby zabrał inne statki nieprzyjacielskie, i handel ich w tej stronie zniszczył zupełnie. Anglicy więc mylnie donosili, że L' Hermite jeszcze w Lutym był widziany niedaleko Przygórka dobrej nadziei, zmierzając do wyspy Francuskiej; musiała tam być inna eskadra.

Minister duchownych interesów Portalis ogłosił przepis względem Piemontskiego duchowieństwa. Kapituły, Kolegiaty zostaną w stanie dzisiejszym; gdy zaś przez śmierć zmniejszy się w każdym z nich liczba Kanoników do roci zachowają swój dochód teraźniejszy; zostawione zaś od zmarłych dochody mają być obrócone na opatrzenie ubogich po wsiach Plebanów i Wikarych, tak ażeby pierwsi najmniej mieli rocznej pensyi 1200 franków, 800 drugi; nadto 500 franków na reparacyą każdego kościoła, tyleż na inne potrzeby w nim i posługę.

De Gallo, Delfico, Serignano, zostali konsyliarzami, stanu w Neapolu, pierwszy nadto Ministrem zagranicznych interesów. Do następujących uroczystości przygotowania czyniemy; część przynajmniej wojska, które kampanią w Niemczech odprawiwszy, dotąd bawi na prawym brzegu Renu, spodziewana jest w tej stolicy. Słychać, że w krótkim czasie rozdane będą osobom rozmaitym tytuły dzierżawlenych postanowione we Włoszech. Gdy Anglicy wyglądają eskadry H. Buonaparte na morzach Europejskich i w Indyi zachodniej, u nas jest wiadomość, że dawno minoł Przygórek dobrej nadziei, i już znayduje się na morzu wschodnio Ind. Napoleon brata swojego Ludwika Buonaparte wyjeżdżającego do Hollandyi o mil kilka przeprowadzał; matka nieco daley ku Flandryjskim granicom.

Processya Bożego ciała odprawiła się w naszej stolicy z wielką okazałością. Na drogach i gościńcach dawnym obyczajem stawiać krzyże, wywieszać obrazy SS. zaczęto bez przeszkody. Kardynał Maury krótko tu zabawiwszy do Rzymu pośpieszył; powiada, że Du Belloy więcej niż 90 letni weteran złoży wkrótce swój urząd; na którego miejscu będzie Arcy B. pomieniony Kardynał.

Wysledzono wielki nieporządek w administracyi skarbu naszego. Jest wiele takich osob, które odbierają procenta od summ pożyczonych przez przodków swoich na przeżycie, chociaż ci umierając, żadnego prawa nie zostawili następcom. Znalazło się kilkadziesiąt świadków fałszywych, którzy każdemu proszącemu o to, świadectwo dawali, że ten albo ów jeszcze żyje, ażeby mógł odebrać ze skarbu należność pretendowaną. Imiona tych świadków rząd ogłosić kazał; tych zaś pozwać do Sądu, którzy nie słusznie procenta odbierali; Administratorów nieczułość zganiono, iż widząc te same zawsze świadków imiona nie domyślali się podstępu.

Słychać, że nieprzytomnego Ludwika Buonaparte miejsce w sprawowaniu obowiązków Connetabla zastąpi Murat; inni rozumieją, iż jeden z Marszałków będzie Wice Connetablem. G. Quesnel został komendantem 9 dywizyi wojskowej. Z Weneckich krajów przybyła do nas deputacya z 24 osob złożona, na której czele jest Pisani. Mówią tu o nowym przymierzu, które dla własnej obrony i bezpieczeństwa zawarte być ma między Bawaryą, Wurtembergskim i Badeńskim domem Darmstadt, Nassau, i Clwią. O zamianie jeńców między Francją i Anglią dotąd nic pewnego; ogólnej nie zrobiono; skończyła się rzecz na wzajemnym uwolnieniu osob niektórych tylko. Do Bilbao nieprzyjaciel odesłał niedawno 900 Hiszpanów. Uroczystość tak dawno zapowiedziana stolicy naszej odprawi się w połowie Sierpnia. Papiery nasze od rewolucyi jeszcze nie były na

stopniu wysokim, iak są dzisiaj; płaciemy więcej 64 od sta. Dawniej powiadano, iż wielu XX. Rzeskich, którzy dzierżawy mniej rozległe mają, przez nowe urządzenie tracą udzielnosc. Dziś słychać, iż wszyscy zostaną na dawnym stopniu, z tą jednak różnicą, ażeby wojsko swoje, które według brzmienia konstytucyi dawać powinni na wojnę w ogólnej potrzebie narodu będzie wcielone do dywizyi tych Panów, którzy krajami swemi dzierżawę wspomnianych XX. opasują.

P R U S S Y.

Mamy dziś gruntowną nadzieję zachowania pokoju w Niemczech południowych; Francuzki garnizon z twierdzy Braunau ustępuje; później oddali się z Cyrkułów na brzeg lewy Renu. Kardynał Fesch nie w Frankforcie, lecz w Aschaffenburgu mieszkać będzie. Elektor Arcy Kanclerz Koadjutorowi swojemu naznaczyć ma pensyi rocznej 60 t. złotych ryńskich. Jest pogłoska niepewna, iż Ratisbonę ustąpi domowi Bawarskiemu, biorąc w zamianę Biskupstwo Bamberskie. Z Cassel, smutną wiadomość odbieramy że Elektor, wojsk Pruskich Feld Marszałek niebezpiecznie zachorował. Akademia tutejsza kunsztów wyzwozonych, Ministra Stanu Stein do grona swojego przyeła. Zawczora umarł w stolicy naszej 78 letni weteran, G. Kawaleryi Boyen kawaler orderu orła czarnego, Dyrektor z Departamentu w Collegium wojskowym. Zasługi tego rycerza w Monarchii Pruskiej są wielkie; z dystynkcyą odprawił wszystkie kampanie wojny 7 letniej w obozach W. Fryderyka; przeszedłszy do administracyi wojskowej, utrzymał porządek i oszczędność dawno za prowadzoną; do zgonu ostatniego sobie przytomny.

BERLIN 24 Czerwca. Wszystko u nas podziśdzeń na dawnym stopniu; porty zamknięte przez Szwedów lub Anglików, handel zawieszony zupełnie; wojsk Pruskich dywizye niektóre na stopniu wojennym, negocjacye bardzo skryte; w tutejszym arsenale artylleryą ciężką do marszu przygotować kazano. W porcie Swinemunde zdarzył się następujący przypadek. Stoi tam załoga regimentu garnizonowy z żołnierzy starych złożony. Przed kilku d. rozdać onemu kazano ostre ładunki; co czyniąc komendant Rosenberg, rzecz miał krótką do żołnierzy, zachęcając, ażeby krwi swojej ostatnią kroplę ofiarowali oyczyźnie i Królowi, gdy każe potrzeba, iak uczynili oycowie ich na 7 letniej wojnie; okrzykneło natychmiast rycerstwo, iż chętnie to uczynią.

Słychać, iż twierdza Braunau w tych d. oddana być miała wojsku Austriackiemu. Francuzi od czasu dawnego stojący załogą w Nbrimberdze przenieśli się do Palatinatu. Z Bambergi działa, broń, amunicyą spieszenie przeprowadzono do Anspach. Minister Berthier w lipcu ma opuścić Munich, i powracać do Paryża, za którym nastąpią dywizye wojsk Francuzkich opuszczając Rzeszę. Maxymilian I. podróż przedsięwzięć do Włoch dla odwiedzenia córki swojej w Mediolanie. Przez Auszburg wiadomość przyszła, że d. 2 Czerwca Seym Szwajcarski rozpoczął obrady coroczne w mieście Basel; obecni byli temu obrządkowi posłowie: Austriacki, Francuzki, Hiszpański, Bawarski, Włoski. Landamman RP! Merian zagaiał mową, w której przełożył, iaki jest stan dzisiejszy publicznych i domowych interesów całego narodu, mianowicie handlu, po wiadomych z Francją zatargach; i wydanym od wielu Cantonów granicznych rozkazie, ażeby towarów Angielskich nie zprowadzano.

R Z E S Z A N I E M I E C K A.

STRALSUND 16 Czerwca. G. Loevenhielm imieniem Króla Gustawa Adolfa rozdał wiele medalów unterofficerom i żołnierzom regimentu huzarów Moerner, w nadgodę waleczności okazanej w potyczce z Prusakami, gdy wojska Szwedzkie ustępowały z Lawenburgskiego kraju. Z Stockholmu wiadomość przyszła, że wdowa zmarłego przed 30 lat blisko Kawalera Linne, umarła w tej stolicy, skończywszy rok 90 wieku swego. Korrespondencya z dworem Berlińskim nie ustanna; wczora Kalckreuth Officer Pruski oddał naszemu Monarsze list Fryderyka 3; dziś z odpowiedzią wyjechał. Kilka regimentów Szwedzkich przybyło na zmocnienie wojska będącego w Pomeranii, którym po spoczynku najkrótszym kazano do granic pośpieszyć. Niedawno X. Sudermanii zgromadziwszy do obozu pod Stockholmem wytkniętego dywizyi kilka, rewią odprawił, w Stroemsholm spodziewamy się, że ten żołnierz do nas przybędzie, gdy każe potrzeba.